

SU ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ ve TAGEM

Yılmaz YAZAR : TAGEM, Su Ürünleri Araştırmaları Şube Müdürü

Ülkemizde ilk önemli balıkçılık araştırmaları İstanbul Üniversitesi, Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü bünyesinde 1950-1960 yılları arasında yürütülmüştür. 1960-1970 döneminde ise Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü, sahip olduğu gemiler, bunlara gerekli olan alet, ekipman ve diğer araştırma donanımları ile teknik ve yardımcı personel alt yapısı sayesinde, özellikle denizel ortamdaki araştırma proje ve faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Bunlar adı geçen kuruluşun, aylık olarak çıkardığı "Balık ve Balıkçılık" adlı dergide yayınlanmıştır.

Ülkemizdeki su ürünleri hizmetleri çeşitli bakanlıkların bünyesinde, o bakanlıkların ilgi alanına giren faaliyetler olarak birim veya şube müdürlüğü düzeyinde yürütülmekte iken, 1965 yılında Tarım Bakanlığı bünyesinde Su Ürünleri Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Birleşmiş Milletler Örgütü'ne bağlı FAO (Gıda ve Tarım Teşkilatı) bünyesinde balıkçılık konusunda faaliyet gösteren bölümün kurulmasından sonra, bu konuda üye ülkeler tarafından daha fazla önem gösterilmiş ve ülkemizde de bu gelişmelere koşut olarak 1971 yılında 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Bakanlık, ilgili kanunun kendisine verdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmek üzere Su Ürünleri Genel Müdürlüğü' nü kurmuş ve 1972 yılında faaliyete geçirmiştir. Su ürünleri araştırma proje ve faaliyetleri, 1972-1984 yılları arasında, adı geçen genel müdürlüğün bölge ve il müdürlükleri bünyesinde yürütülmüştür.

Denizel ortamdaki araştırma proje ve faaliyetleri için, ilk yıllarda, gerekli alt yapı oluşmadığından, ilk aşamada su ürünleri araştırma proje faaliyetleri, içsular kapsamında ve önemli balık türlerinin üreme dönemlerinin tespiti ile su kirliliğini tespit ve alınması gereken önlemler aşamasında kalmıştır. 1984 yılı sonunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığında yapılan ve hizmetlerin birleştirilmesini amaçlayan reorganizasyon sonucu Su Ürünleri Genel Müdürlüğü kapatılmış, söz konusu genel müdürlüğün yürütmekte olduğu araştırma ve diğer su ürünleri faaliyetleri yeni kurulan Proje ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nün yetki ve sorumluluğuna verilmiştir.

Su ürünleri araştırma proje ve faaliyetleri bu genel müdürlüğe bağlı Araştırma Dairesi Başkanlığı içerisinde yer alan Su Ürünleri Araştırmaları Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. 1986 yılında kurulan ve 1987 yılında hizmete geçen Trabzon, Bodrum ve Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüleri gerek bağımsız olarak, gerekse üniversitelerin su ürünleri ile ilgili birimleriyle beraber, iç ve dış finans kaynaklarıyla araştırma projeleri yürütmüştür. Bu projeler stok, yetiştiricilik, kuluçkahane teknolojisi (kurulması ve işletilmesi), kirlilik ve kirletici unsurların ve su ürünleri etkilerinin belirlenmesi, önemli balık türlerinin üreme periyotlarının belirlenmesi v.b. konularını kapsamıştır.

Bu yıllarda üniversitelerde de su ürünleri ile ilgili temel ve uygulamalı araştırma projeleri yürütülmüştür. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bünyesinde 1991 yılında yapılan yeni bir reorganizasyon sonucu Proje ve Uygulama Genel Müdürlüğü kapatılmıştır. Su ürünleri araştırma proje ve faaliyetlerini yapmak ve yaptırmak görevi yeni kurulan ve halen faaliyetine devam etmekte olan Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün (TAGEM) yetki ve sorumluluğuna verilmiştir.

Genel Müdürlükçe, tüm araştırma proje ve faaliyetlerinin revize edilmesi ve bir yönetim sistemine kavuşturulması amacıyla 1995 yılında Tarımsal Araştırma Master Planı hazırlanmış ve 1996 yılında tam olarak uygulamaya konulmuştur. Araştırma proje ve faaliyetleri, bu plan içerisinde yer alan ve ülke öncelikleri

dikkate alınarak hazırlanmış, Araştırma Fırsat Alanları (AFA) (bunlardan biri de su ürünleri AFA'sı) ve bunların altında yer alan Araştırma Programları kapsamında uygulanmaktadır. Tarımsal Araştırma Master Planı 1999 yılında revize edilmiş ve araştırma fırsat alanları ve araştırma programları ülke önceliklerine göre yeniden belirlenmiştir. Su ürünleri araştırma proje ve faaliyetleri TAGEM'e bağlı Su Ürünleri Araştırmaları Şube Müdürlüğü yetki ve sorumluluğunda, "Su Ürünleri Araştırma Fırsat Alanı" ile "Doğal Kaynaklar ve Çevre Araştırma Fırsat Alanı" ve ilgili araştırma programları kapsamında, yurtiçi ve yurtdışı finans kaynakları ile dört araştırma enstitüsü bünyesinde yürütülmektedir. Bu enstitülerden biri merkez diğerleri konu enstitüsü niteliğindedir.

1987 yılında Trabzon'da faaliyete geçen enstitü 1998 yılında merkez enstitü statüsü

kazanarak Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü adıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Yine 1987'de faaliyete başlayan Bodrum ve Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüleri de faaliyetlerine devam etmektedir. Bu enstitülere ilaveten 1998 yılında kurulan Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü de araştırma faaliyetlerini sürdürmektedir.

Tablo 1. TAGEM, Su Ürünleri Araştırmaları Şube Müdürlüğü bünyesinde yürütülen projelerin dağılımı.

Enstitü ve Kuruluşlar	PROJELER			
	Yeni Teklif	Devam Eden	Sonuçlanan (1992-2001)	TOPLAM
Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü	3	8	21	32
Bodrum Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü	4	4	16	24
Eğirdir Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü	2	4	16	22
Elazığ Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü	5	3	-	8
Kepez Su Ürünleri Üretim İstasyonu	1	6	-	7
Beymelek Su Ürünleri Üretim ve Geliştirme Merkezi	2	2	2	6
TOPLAM	17	27	55	99

Kaynak: TAGEM, Su Ürünleri Araştırmaları Şube Müdürlüğü

Turkish Journal of FISHERIES and AQUATIC SCIENCES

Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü (SÜMAE) ve
Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) işbirliğinde yayımlanmakta olan

“Turkish Journal of FISHERIES and AQUATIC SCIENCES”
dergisinin Nisan 2002 sayısı çıktı.

Bu sayıda, SÜMAE ve JICA ortaklığında 7-9 Kasım 2001 tarihinde Trabzon'da
düzenlenen AQUAWORK-2001 (Workshop on Aquaculture in Turkey) isimli çalışma
toplantısında sunulan bildiriler yer almaktadır.

Su ürünleri sektörüne faydalı olması dileğiyle...